

ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

Buddhist Political Leadership of Subdistrict Administrative Organization Executives in Muang District, Chaiyaphum Province

พระสมชาย ปณฺญาวุฑฺโฒ (ยอดศิริรินทร์)

Phra Somchai panyawutto (yodsirin)

พระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ (เอมพันธ์)

Phramaha Narin Surapinyo, (Emphan)

สุนทร ธนศิลป์พิชิต

Suneit Thanasinlapaphichit

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

Master of Political Science

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : yodsirinsochai@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 16 ตุลาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 24 ตุลาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 14 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 3) นำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากประชาชนจำนวน 184,431 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ (Descriptive Interpretation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.13$) ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X} = 4.10$) ด้านพฤติกรรม ($\bar{X} = 4.07$) และด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X} = 4.01$) ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง

จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) ผลการนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ด้านคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรม ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติงานตามกฎระเบียบของหน่วยงานราชการที่วางเอาไว้ เข้าร่วมประชุมในการจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 2) ด้านบุคลิกภาพตามหลักสัปปุริสธรรม ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้มุ่งมั่นผลักดันในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ในการแก้ไขสถานการณ์ภัยพิบัติ มีการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ 3) ด้านพฤติกรรมตามหลักสัปปุริสธรรม ผู้นำทางการเมืองมีการตั้งมั่นติดตามสอบถามสถานการณ์ภัยพิบัติในเขตพื้นที่ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน 4) ด้านตามสถานการณ์ตามหลักสัปปุริสธรรม ผู้นำทางการเมืองได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาดูแลจากการเกิดภัยพิบัติในเขตพื้นที่

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเมือง, ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ, ผู้บริหาร

ADSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the political leadership level of administrators of subdistrict administrative organizations in Muang District, Chaiphum Province 2) to compare the public opinions towards the political leadership of subdistrict administrative organization administrators in Muang District, Chaiphum Province, 3) to present the Buddhist political leadership of the administrators of the Subdistrict Administrative Organizations in Muang District, Chaiphum Province. The research method was a combined research. Qualitative research collected data from 9 key informants with in-depth interviews and quantitative research collected data with questionnaires from 400 samples out of 184,431 people. The tools were questionnaires and interview formats. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypotheses were tested by t-test and F-test and the data were analyzed by description.

The results found that 1) The political leadership level of the executives of subdistrict administrative organizations in Muang District, Chaiphum Province overall was high ($X = 4.08$), classified by side from high to low level as follows: as for personality ($X = 4.13$) as for characteristics ($X = 4.10$) as for behavior ($X = 4.07$) and as for situations ($x = 4.01$) respectively. 2) The comparison of the public opinions toward the political 3) The presentation of the Buddhist political leadership of the subdistrict administrative organization executives in Muang District, Chaiphum Province found that 1) As for characteristics according to Sappurisdhamma, the political leaders practiced the functions according to set official regulations and joined meetings to organize activities for common interest. 2) As for personality according to Sappurisdhamma, the political leaders were consistent to push cooperation with the local agencies to solve hazard

situations. 3) As for behavior according to Sappurisdhamma the political leaders insisted to follow and inquire the hazard situations in community, giving useful information to people. 4) As for situations according to Sappurisdhamma the political leaders received helps from other organizations to prevent disasters in the areas.

Keywords: Political Leadership, Buddhist Political Leadership, Executives

บทนำ

ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของศาสตร์และศิลป์ที่มีอยู่ในตัวผู้นำ ซึ่งผู้นำท้องถิ่นที่ดั้นด้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณภาพในการทำหน้าที่การบริหาร จึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จสูงสุดได้ และที่สำคัญผู้นำจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูงเช่นกัน กล่าวคือ ผู้นำแต่ละคนอาจจะมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ หรือภาวะความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ซึ่งภาวะความเป็นผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำทั่วไป ดังนั้น ผู้นำสามารถนำพาในกิจการต่างๆ ในมิติต่างๆ ที่ผู้นำสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารในองค์กรของตน และสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างแน่นอน (จิตวิวัฒน์ หนัมนี, 2516 : 300)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นจากแนวคิดการกระจายอำนาจ เพื่อให้ส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง โดยเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน และเน้นการสร้างโอกาสของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ แก้ไขปัญหาและการพัฒนาของท้องถิ่น ประกอบกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น เป็นองค์การภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยบทบาทหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ขยายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 78 ซึ่งได้กำหนดให้องค์การภาครัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศอย่างยั่งยืนโดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม ประกอบกับมาตรา 83 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (อานวย เหมือนวงศ์ธรรม, 2556 : 36) ผู้นำเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีสิทธิอำนาจ และอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ซึ่งสามารถสั่งการได้โดยให้ความสำคัญกับลำดับชั้นและโครงสร้างตำแหน่งงานภายในกลุ่มหรือตามตำแหน่งงานของบุคคล เช่น หัวหน้า ผู้จัดการ ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร เป็นต้น ซึ่งเป็นการให้ค่านิยมตามมุมมองของผู้นำที่เป็นทางการ นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังหมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจคนให้กระทำตามมติร่วมระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยที่ผู้ตามเต็มใจและมีความสุขเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (พิชาภพ พันธุ์แพ, 2554 : 12) ถ้าองค์กรใดที่ขาดผู้นำก็จะส่งผลกระทบต่อองค์กรนั้น บริหารไร้ทิศทางไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการนำนโยบายไปใช้ในปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กร ทำให้การบริหารองค์กรนั้นๆ ไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ และจะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว นั้น ผู้นำ (Leader) คือ ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำตามในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ ดังหลายๆ คนมีบทบาทเป็นผู้นำกันอยู่แล้ว เช่นเป็นผู้นำองค์กรต่างๆ หรือผู้นำของสมาคม (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) 2549 : 26 – 27) จริยธรรมของผู้นำการเมืองจึงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองเนื่องจากเป็นกลไกในการชักนำบุคลากรที่มีศักยภาพมีคุณธรรมและจริยธรรมเข้าสู่ระบบการเมืองและเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่ดีให้มีมากขึ้น (พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว), 2564 : 21)

ผู้นำจึงหมายถึงบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาและได้รับการยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้าเป็นผู้ทำการตัดสินใจ เพราะมีความสามารถในการปกครองและการบังคับบัญชา โดยใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการ โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันในอันที่จะบรรลุเป้าหมาย และความสามารถที่จะชักจูงผู้อื่นให้มีความร่วมมือร่วมใจกับตน ดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายของตนได้ มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวว่าผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นทางการเท่านั้น ผู้นำอาจหมายถึงบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติบางประการที่สมาชิกในกลุ่มต้องการ มีความพึงพอใจ และความไว้วางใจ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถ บุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ ความสามารถในการสื่อความและการประสานงานที่ดี (พรนพ พุกกะพันธ์, 2554 : 19) ฉะนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาให้ทราบถึงภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อที่จะให้ทราบถึงภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการหลักการของภาวะผู้นำ ในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ให้เกิดการยอมรับของประชาชนตลอดจนบุคคลทั่วไป และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยมุ่งศึกษาแนวคิดของ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีขอบเขตเนื้อหาประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำกับการเมือง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ แนวคิดและทฤษฎีขององค์การบริหารส่วนตำบล แนวคิดและทฤษฎีของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สัปปุริสธรรม 7 ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดขอบเขตด้านตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 คือ 1. ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ คือ 1) อตถัญญตา รู้จักเหตุ 2) อัมมัญญตา รู้จักผล 3) อัตตัญญตา รู้จักตน 4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา รู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน 7) ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล (อง.สตตก. (ไทย) 23/68/78-143) 2. ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่ง

ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านพฤติกรรม 4) ด้านตามสถานการณ์

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาวิจัยเฉพาะในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 ตำบล 227 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย 1) ตำบลในเมือง จำนวน 37,510 คน 2) ตำบลรอบเมือง จำนวน 3,401 คน 3) ตำบลโพนทอง จำนวน 8,887 คน 4) ตำบลนาฝาย จำนวน 11,628 คน 5) ตำบลบ้านค่าย จำนวน 12,991 คน 6) ตำบลกุดตุ้ม จำนวน 11,480 คน 7) ตำบลสีลอง จำนวน 10,712 คน 8) ตำบลบ้านเล่า จำนวน 8,837 คน 9) ตำบลนาเสียว จำนวน 7,533 คน 10) ตำบลหนองนาแซง จำนวน 8,252 คน 11) ตำบลลาดใหญ่ จำนวน 7,103 คน 12) ตำบลหนองไผ่ จำนวน 6,708 คน 13) ตำบลท่าหินโงม จำนวน 5,748 คน 14) ตำบลห้วยต้อน จำนวน 10,439 คน 15) ตำบลห้วยยาง จำนวน 8,086 คน 16) ตำบลโนนสำราญ จำนวน 7,092 คน 17) ตำบลโคกสูง จำนวน 4,544 คน 18) ตำบลบึงคล้า จำนวน 7,737 คน 19) ตำบลซับสนิธิทอง จำนวน 5,707 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 184,431 คน โดยจะได้ทราบว่า ประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองชัยภูมิ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 ตำบล 227 หมู่บ้าน ว่าอยู่ในระดับใด แตกต่างกันหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน-พ.ศ. 2565 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2566 รวมเป็นระยะเวลา 16 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบไปด้วย 1) พระสงฆ์ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จำนวน 2 รูป 2) ผู้ปฏิบัติงานทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และ 4) ผู้ปกครองปกครองท้องที่ จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูป หรือคน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวิธีทัศน์และสถิติคุณูปกรณ์ (Silverman. D, 2000 : 90)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 ตำบล 227 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 184,431 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 400 คน ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 : 110)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. **ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ** พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D.= 0.40) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=4.13$, S.D.= 0.50) คุณลักษณะ ($\bar{X}=4.10$, S.D.= 0.54) ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.07$, S.D.= 0.51) และด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=4.01$, S.D.= 0.49) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. **เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. **นำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ** พบว่า 1) ด้านคุณลักษณะ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ ควรยึดประกาศคำสั่งระเบียบขั้นตอนจากผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ และมีการประชุมอนุมัติให้จัดกิจกรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน พร้อมเป็นผู้มีความพึงพอใจ ยินดี และเสียสละแก้ไขภัยพิบัติชุมชน 2) ด้านบุคลิกภาพ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ ควรถ่อมเนื้อถ่อมตน เจริญหรือถามคำที่สุภาพ ถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในเขต หรือการใช้สติปัญญา หรือความไฝ่ฝันที่จะลงมือทำ สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) ด้านพฤติกรรม ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ ควรเป็นผู้มีความพึงพอใจ เสียสละในการแก้ไขสถานการณ์การภัยพิบัติ และพิจารณาไตร่ตรองผลประโยชน์นั้นว่าสมควรแก่ตน และสังคมอย่างไรบ้าง 4) ด้านตามสถานการณ์ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ควร ตั้งมั่นติดตามสถานการณ์สอบถามเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของภัยพิบัติ และจัดทีมอาสาของหมู่บ้านคอยแจ้งข่าวสารประสานงานแก้ไขสถานการณ์ของภัยพิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. **จากผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ**

พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=4.13$) ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=4.10$) ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.07$) และด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=4.01$) ตามลำดับ อภิปรายได้ว่า ด้านคุณลักษณะ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ยึดประกาศคำสั่งระเบียบขั้นตอนจากผู้ว่าราชการจังหวัด ด้านบุคลิกภาพ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่มีการถ่อมเนื้อถ่อมตน เจริญหรือถามคำที่สุภาพ ด้าน

พฤติกรรม ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ที่มีการรับบริจาคจากศูนย์ราชการ ด้านตามสถานการณ์ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ที่มีการประชุมติดตามสถานการณ์ จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ใน 4 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ และ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ : ศึกษาเฉพาะ กรณีจังหวัดในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทยนอกจากเรื่องภาวะผู้นำและการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ เพื่อป้องกันและลด ผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วการสร้างจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย และการเสริมสร้าง วัฒนธรรมความปลอดภัยเป็นเรื่องที่จำเป็น ทั้งนี้ในการบริหารจัดการน้ำควรจัดทำอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันในระดับต่างๆ ทั้งระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือกลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีการใช้ประโยชน์หรือได้รับผลกระทบจากการใช้น้ำร่วมกัน ควรสร้างหรือจัดหาพื้นที่เพื่อรองรับปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น ทั้งการสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ สระ คลองส่งน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงที่เราสามารถบริหารจัดการน้ำได้มากขึ้น เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่ามีประชุมอนุมัติให้จัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จรินทร์ อีวส์วีสต์, 2554) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำด้านการกระจายอำนาจและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาค กลางตอนล่างของประเทศไทย พ.ศ. 2554” ผลการวิจัยพบว่า ในยุคอดีตตราบจนในยุคปัจจุบันนี้ ผู้บริหารระดับท้องถิ่นในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้ดำเนินบทบาทด้านการพัฒนาอย่างค่อนข้างหลากหลาย เพราะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอันตรงพลังและเจตนารมณ์ของ “หน่วยเหนือ” ในกระทรวงมหาดไทย หากกล่าวอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ผู้บริหารระดับท้องถิ่นไม่สามารถ สนองตอบความต้องการ และข้อเรียกร้องอันหลากหลายและครอบคลุมของพี่น้องประชาชนภายใต้ การดูแลของตนได้อย่างไม่เต็มที่ สืบเนื่องจากวิกฤติการณ์ทางการเมืองที่อุบัติขึ้นจากอำนาจที่เพิ่มสูงขึ้นของกลุ่มนักธุรกิจการเมืองทุนนิยมสามัญผู้ยึดกุมอำนาจรัฐที่เป็นประชาธิปไตยจอมปลอมได้อย่างเข้มแข็ง ทำให้กลุ่มผู้บริหารระดับท้องถิ่นเหล่านี้ต้องประสบกับความยากลำบากมากขึ้นเรื่อยๆ ในการตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ โดยสรุปเพื่อที่ผู้บริหารระดับท้องถิ่น ผู้ใฝ่ฝันจะเติมเต็มภารกิจการเป็นผู้แทนของตน เพื่อให้บรรลุถึงบทบาทด้านภาวะผู้นำในอนาคตในฐานะ “วีระบุรุษของชนระดับรากหญ้า”

2. จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อภิปรายได้ว่าประชาชนที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี เพศต่างกัน อายุต่างกัน การศึกษาต่างกัน อาชีพต่างกัน และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุดารัตน์ เกษราพันธ์, 2561) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการ เมืองไทย

ปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งสามารถอาศัยทุนที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย 2 ประการ คือ พระพุทธศาสนาและพระราชปรีชาญาณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการใช้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรม และความเป็นไทยควบคู่กับพระราชดำรัส เรื่องการใช้ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขั้นประเทศ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยอย่างเป็นระบบ จะเห็นได้ว่า ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่มีท่าที การใช้สติปัญญา หรือความใฝ่ฝันที่จะลงมือทำ สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. จากผลการวิเคราะห์การนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปติธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$), เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านธัมมัญญตา รู้จักเหตุ ($\bar{X}=4.08$), ด้านมัตตัญญตา รู้จักประมาณ ($\bar{X}=4.08$), ด้านอัตตัญญตา รู้จักผล ($\bar{X}=4.06$), กาลัญญตา รู้จักประกาล ($\bar{X}=4.05$), ด้านอิตตัญญตา รู้จักตน ($\bar{X}=4.04$), ด้านปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล ($\bar{X}=3.98$), และด้านปริสสุญญตา รู้จักชุมชน ($\bar{X}=3.97$), อยู่ในระดับมากตามลำดับ และพออภิปรายผลได้ว่า 1) ด้านธัมมัญญตา รู้จักเหตุ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบของหน่วยงานราชการที่วางเอาไว้ เข้าร่วมการประชุมในการจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พร้อมมีความพึงพอใจในการแก้ไขสถานการณ์การภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือเป็นผู้เต็มใจลงพื้นที่ตรวจสอบและแก้ไขภัยพิบัติในเขตพื้นที่ของ และเป็นผู้มีความพึงพอใจ เสียสละในการแก้ไขสถานการณ์การภัยพิบัติ 2) ด้านอัตตัญญตา รู้จักผล ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่เป็นผู้มุ่งมั่นผลักดันในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ในการแก้ไขสถานการณ์ภัยพิบัติ มีการประสานงานกับหน่วยงานกับหน่วยงานในพื้นที่ในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดในเขต พร้อมทั้งได้ประสานงานกับหน่วยงานราชการในการแก้ไขสถานการณ์ภัยพิบัติหรือมีความมุ่งมั่นผลักดันในการแบ่งพื้นที่ในการดำเนินงานแก้ไขสถานการณ์การภัยพิบัติ และมีการดำเนินงานในการกำหนดสถานที่เป็นศูนย์พักคอยสำหรับผู้ภัยพิบัติ 3) ด้านอิตตัญญตา รู้จักตน ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่มีการตั้งมั่นติดตามสอบถามสถานการณ์ภัยพิบัติในเขตพื้นที่ มีการติดตามสถานการณ์แล้วประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน พร้อมทั้งจัดทีมประสานงานในการแก้ไขสถานการณ์ภัยพิบัติในเขตพื้นที่ หรือเมื่อมีภัยพิบัติ มีการติดตามตรวจสอบตามกฎระเบียบและมีความมุ่งมั่นติดตามแก้ไขสถานการณ์ภัยพิบัติในเขตพื้นที่ 4) ด้านมัตตัญญตา รู้จักประมาณ ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาดูแลจากการเกิดภัยพิบัติในเขตพื้นที่ ได้ชักชวนผู้ใจบุญในการนำสิ่งของที่เป็นไปบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ พร้อมทั้งได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานราชการที่มีอยู่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ หรือเมื่อรับสิ่งของบริจาคแล้วพิจารณาไตร่ตรองว่าเป็นผลประโยชน์ที่สมควรแก่ตน และเป็นผู้พิจารณาถึงประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ 5) ด้านกาลัญญตา รู้จักประกาล ภาวะผู้นำทางการเมืองช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในเขตพื้นที่ ชักชวนหน่วยงานต่างๆ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในเขตพื้นที่ พร้อมทั้งจัดส่วนงบประมาณช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยพิบัติในเขตพื้นที่ หรือชักชวนแนววิธีป้องกันจากภัยพิบัติต่างๆ ในเขตพื้นที่ และพิจารณาคิดหาวิธีป้องกันจากภัยพิบัติ ในเขตพื้นที่ 6) ด้านปริสสุญญตา รู้จักชุมชน ผู้นำทางการเมืองในเขตพื้นที่เป็นผู้ที่ได้การยอมรับในการแก้ปัญหาของชุมชนจากการป้องกันจากภัยพิบัติ ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นเข้ามาดูแลจากภัยพิบัติ ในเขตพื้นที่ พร้อมทั้ง

พิจารณาถึงภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน แล้วหาทางแก้ไข หรือได้ลงสำรวจในพื้นที่และหาทางป้องกันในเขตพื้นที่ และเป็นผู้พิจารณาถึงประโยชน์วิธีป้องกันจากภัยพิบัติต่างๆ ในเขตพื้นที่ 7) ด้านบุคคลัญญา รู้จักบุคคล ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ที่มีการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ในเขตพื้นที่ มีการตอบรับในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ในเขตพื้นที่ พร้อมทั้งขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ หรือได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานราชการที่มีอยู่เพื่อแก้ไขสถานการณ์ภัยพิบัติต่างๆ และได้ออกตรวจเยี่ยมและช่วยเหลือชุมชนเมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ ในเขตพื้นที่ จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปริสธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นาคม ชีรสวรรณจักร, 2554) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี” พบว่า รูปแบบการบริหารงาน ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ผลการประเมินการ ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบต่อ หากผู้นำทางการเมืองผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และคนในประเทศชาติตั้งมั่นอยู่ในหลักสัปปริสธรรม 7 ประการแล้ว ร่วมมือร่วมใจประพฤติปฏิบัติตาม เชื่อได้ว่าประชาชน สังคม ประเทศชาติ ย่อมถึงซึ่งความเจริญอยู่ร่วมกันโดยผาสุกอย่างแน่นอน

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริงดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณลักษณะตามหลักสัปปริสธรรม หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของบุคคลหนึ่งๆ ที่มีอิทธิพลต่อลักษณะเฉพาะทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้วยความทะเยอทะยานและความตั้งใจมั่นของมนุษย์ และมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนหรือมีแนวทางในการปฏิบัติไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ โดยการพูดจริงทำจริงตามสัญญาประชาคม และไม่เป็นคนหละหละเลเลหรือท้อแท้

2. ด้านบุคลิกภาพตามหลักสัปปริสธรรม หมายถึง ลักษณะทางกายและกิริยาที่บุคคลคนนั้นแสดงออกมาทั้ง พฤติกรรม การแสดงออก รูปร่าง การแต่งกาย เป็นสิ่งที่ทำให้แต่ละบุคคลมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น หรือลดความโดดเด่นของตนลง ดังนั้นบุคลิกภาพจึงมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และความพยายามที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของแต่ละคน โดยแต่ละบุคคลล้วนมีการแสดงออกที่แตกต่างออกไป เมื่อเกิดวิกฤติการณ์หรือปัญหาที่ดีและไม่ดีเกิดขึ้น

3. **ด้านพฤติกรรมตามหลักสัปปริสธรรม** หมายถึง กิริยาอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์หรือสิ่งที่มีมนุษย์ได้แสดงออกมาทั้งทางกายและใจ เป็นปฏิกิริยาของมนุษย์เมื่อได้เผชิญกับสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น พฤติกรรมต่างๆ ก็จะแสดงออกมาโดยที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ฉะนั้นการเป็นมนุษย์จะต้องมีความอดทนสูงต่อความคับข้องใจต่างๆ และพยายามขจัดความรู้สึก หรือต่อต้านคนอื่นให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. **ด้านตามสถานการณ์ตามหลักสัปปริสธรรม** หมายถึง วุฒิภาวะหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นแนวทางและความสามารถที่เข้าใจถึงเหตุผลหรือปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับการตัดสินใจ รู้จุดมุ่งหมายแนวทางที่จะพัฒนาตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดพร้อมทั้งมีนโยบายหรือแผนปฏิบัติงานก่อให้เกิดความสำเร็จ และมีความกระตือรือร้นบากบั่นจนกว่าจะทำเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สัมฤทธิ์ผลต่อองค์การ

บรรณานุกรม

- กาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี. (2558). “ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาค กลาง”. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) : 98-110.
- จรินทร์ อ้วนสวัสดิ์. (2554). “ภาวะผู้นำด้านการกระจายอำนาจและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนา ประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลาง ตอนล่างของประเทศไทย พ.ศ. 2554”, วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) : 259-268.
- จิตวุฒิ หมั่นมี. (2565). “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2561) : 300.
- นาคม อีรสุวรรณจักร. (2554). “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของ องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิชาภพ พันธุ์แพ, (2554) ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว). (2564). “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนามาตรฐานจริยธรรมของผู้นำทางการเมือง”. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2564) : 20-30.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรนพ พุกกะพันธุ์. (2555). ภาวะการเป็นผู้นำและการจูงใจ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.
- สุดารัตน์ เกษราพันธ์. (2561). “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ เหมือนวงศ์ธรรม. (2556). “บทบาทผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมโครงการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงศึกษากรณีเขตพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม”. วารสารวิทยบริการบทบาทผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ, ปีที่ 24 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2556) : 36.

Silverman. D. (2000). **Doing Qualitative Research: A Practical Handbook**. London: Sange.

Yamane. Taro. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harpen and Row.